

Modulul 1
MULTIMI, RELAȚII, FUNCȚII

Subiecte :

1. Proprietățile mulțimilor. Mulțimi numerice importante.
2. Relații binare. Relații de ordine. Relații de echivalență.
3. Imagini directe și imagini inverse de submulțimi printr-o funcție. Cardinalul unei submulțimi.

- Evaluare:** 1. *Prezentarea noțiunilor importante introduse.*
2. *Rezolvarea problemelor finale.*

1.1. MULTIMI.

În acest paragraf ne vom referi la câteva noțiuni de bază ale analizei matematice absolut necesare în abordarea acesteia. Vom presupune cunoscute și nu vom defini riguros noțiuni primare ca: obiect, element, mulțime, colecție, egalitate, proprietate. De exemplu, o mulțime poate fi dată prin:

- (1) $A = \{a, b, c, \dots\}$ - punând în evidență elementele sale,
- (2) $B = \{b: b \text{ are proprietatea } P\}$ - punând în evidență o proprietate caracteristică a elementelor mulțimii B.

Faptul că a este un element al mulțimii A se notează prin $a \in A$, am utilizat aici semnul “ $\in$ ” de apartenență. Contrariul acestuia este semnul “ $\notin$ ” de neapartență, simbolizând că un element nu aparține unei mulțimi.

Dacă A este o parte (submulțime) a mulțimii B, simbolizăm aceasta prin semnul de incluziune “ $\subset$ ”, și anume scriem $A \subset B$. Utilizând semnele “ $\Rightarrow$ ” (implică) și “ $\Leftrightarrow$ ” (echivalent) putem scrie:

- (3) $(A \subset B) \Leftrightarrow (x \in A \Rightarrow x \in B)$

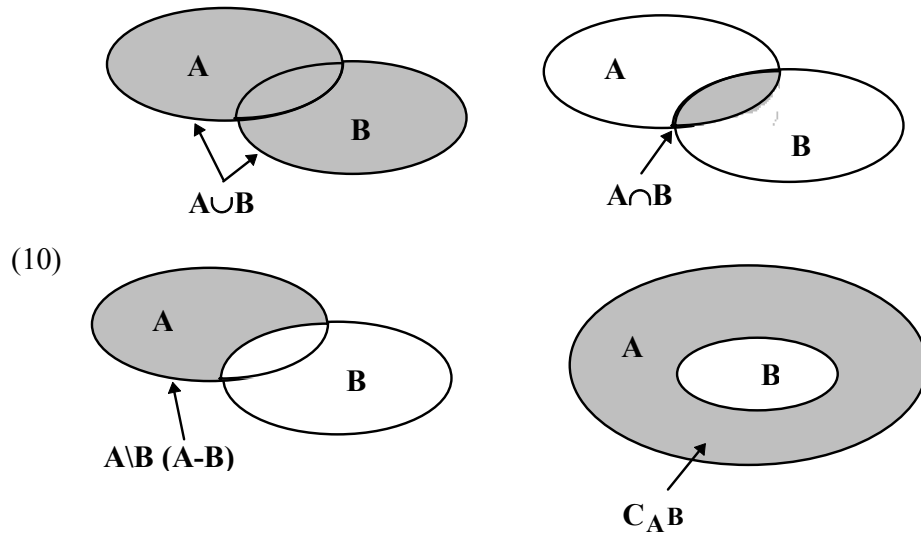
Următoarele operații asupra mulțimilor sunt foarte des întâlnite:

- (4) Reuniunea: $A \cup B = \{x: x \in A \text{ sau } x \in B\}$;
- (5) Intersecția: $A \cap B = \{x: x \in A \text{ și } x \in B\}$;
- (6) Diferența: $A - B = (A \setminus B) = \{x: x \in A \text{ și } x \notin B\}$;
- (7) Complementara: $C_A B = (A \setminus B)$ (aici am presupus că $B \subset A$);
- (8) Produsul cartezian: $A \times B = \{(a, b): a \in A, b \in B\}$;

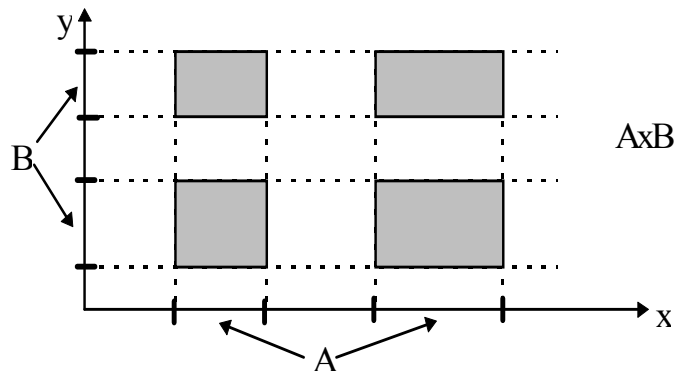
Ca de obicei semnul “ $=$ ” indică egalitatea mulțimilor între care este pus și vom avea:

- (9) $(A = B) \Leftrightarrow (A \subset B \text{ și } B \subset A)$;

Dacă presupunem că A și B sunt submulțimi de puncte ale planului, putem reprezenta operațiile menționate mai sus astfel:

Dacă A și B sunt submulțimi ale mulțimii (axe) numerelor reale, atunci $A \times B$ este o submulțime a planului $\mathbb{R}^2$.

Mulțimea fără nici un element o notăm cu $\emptyset$ și se numește mulțimea vidă. Pentru o mulțime $A \neq \emptyset$ familia submulțimilor acesteia formează o nouă mulțime pe care o notăm cu $P(A)$ și care se numește familia părților lui A .

În continuare considerăm o mulțime totală E și celelalte mulțimi care apar le considerăm ca fiind părți ale lui E . Referitor la operațiile cu mulțimi definite mai sus amintim câteva proprietăți mai importante:

- (11) $C_A^A = \emptyset$, $C_A^\emptyset = A$, $C_E(C_E^A) = A$;
- (12) $A \cup B = B \cup A$ (comutativitatea reuniunii);
- (13) $(A \cap B) \cup C = A \cup (B \cap C)$ (asociativitatea reuniunii);
- (14) $A \cup \emptyset = A$, $A \cup E = E$;

- (15) $A \cap B = B \cap A$ (comutativitatea intersecției);
 (16) $(A \cap B) \cap C = A \cap (B \cap C)$ (asociativitatea intersecției);
 (17) $A \cap \emptyset = \emptyset, A \cap E = A$;
 (18) $C_E(A \cup B) = C_E A \cap C_E B$;
 (19) $C_E(A \cap B) = C_E A \cup C_E B$.
 (18) și (19) sunt cunoscute sub numele de relațiile lui De Morgan.
 (20) $A \times \emptyset = \emptyset$; $A \times B$ este în general diferit de $B \times A$, adică produsul cartezian nu este comutativ.
 (21) $(A \cup B) \cap C = (A \cap C) \cup (B \cap C)$ (distributivitatea intersecției față de reuniune)
 (22) $(A \cap B) \cup C = (A \cup C) \cap (B \cup C)$ (distributivitatea reuniunii față de intersecție)
 (23) $(A \cup B) \times C = (A \times C) \cup (B \times C)$;
 $(A \cap B) \times C = (A \times C) \cap (B \times C)$ (distributivitatea produsului cartezian față de reuniune, respectiv intersecție).

Demonstrația egalităților precizate mai sus se poate face prin dublă incluziune. De exemplu, să demonstrăm egalitatea (18).

Arătăm mai întâi că $C_E(A \cup B) \subset C_E A \cap C_E B$.

Fie $x \in C_E(A \cup B) \Rightarrow x \in E$ și $x \notin A \cup B \Rightarrow x \in E$ și $(x \notin A)$ și $(x \notin B) \Rightarrow (x \in E$ și $x \notin A)$ și $(x \in E$ și $x \notin B) \Rightarrow x \in C_E A$ și $x \in C_E B \Rightarrow x \in C_E A \cap C_E B$.

Arătăm apoi că $C_E A \cap C_E B \subset C_E(A \cup B)$:

Fie $x \in C_E A \cap C_E B \Rightarrow (x \in E$ și $x \notin A)$ și $(x \in E$ și $x \notin B) \Rightarrow x \in E$ și $(x \notin A$ și $x \notin B) \Rightarrow x \in E$ și $x \notin A \cup B \Rightarrow x \in C_E(A \cup B)$.

Din cele două incluziuni rezultă egalitatea (18).

În continuare prezentăm mulțimile numerice de bază ale analizei matematice.

Vom nota prin $\mathbf{N}$ mulțimea numerelor naturale:

$$(24) \quad \mathbf{N} = \{1, 2, 3, \dots\};$$

prin $\mathbf{Z}$ mulțimea numerelor întregi:

$$(25) \quad \mathbf{Z} = \{\dots, -3, -2, -1, 0, 1, 2, 3, \dots\};$$

și prin $\mathbf{Q}$ mulțimea numerelor racionale:

$$(26) \quad \mathbf{Q} = \left\{ x: x = \frac{p}{q}, p \in \mathbf{Z}, q \in \mathbf{N} \right\}.$$

Proprietățile acestor mulțimi de numere le presupunem cunoscute. Probleme practice simple arată că aceste mulțimi de numere sunt insuficiente pentru a le rezolva. De exemplu, lungimea diagonalei unui pătrat având latura de lungime 1 (un număr rațional) nu va fi un număr rațional, deoarece este egal cu $1\sqrt{2}$, iar $\sqrt{2}$ nu poate fi scris sub forma $\frac{p}{q}$ cu $p \in \mathbf{Z}, q \in \mathbf{N}$. De aici a apărut

necesitatea extinderii lui $\mathbf{Q}$ la o mulțime mai bogată, și anume la mulțimea numerelor reale, notată cu $\mathbf{R}$.

Vom avea astfel:

(27) $\mathbf{N} \subset \mathbf{Z} \subset \mathbf{Q} \cup \mathbf{I} = \mathbf{R}$, unde $\mathbf{I}$ este mulțimea numerelor iraționale care o completează pe $\mathbf{Q}$ până la $\mathbf{R}$.

Mulțimea numerelor reale se poate defini direct punând în evidență elementele sale sau axiomatic, ca o mulțime de elemente ce satisface la anumite grupe de axiome. În mod direct, constructiv, $\mathbf{R}$ se definește ca fiind mulțimea numerelor de forma:

$$(28) \quad x = r, r_1, r_2, r_3, \dots, r_n, \dots = r + \frac{r_1}{10} + \frac{r_2}{10^2} + \dots + \frac{r_n}{10^n} + \dots$$

unde $r_i \in \{0, 1, 2, \dots, 9\}$ iar r este un număr întreg denumit partea întreagă a lui x ($r = [x]$). Această definiție nu este prea comodă, deoarece în membrul drept din (28) apare o sumă infinită de termeni care conduce inevitabil la o limită.

Definiția axiomatică a numerelor reale este mai comodă, și prin axiomele ei regăsim proprietățile submulțimilor ei considerate anterior.

Prin mulțimea numerelor reale înțelegem mulțimea $\mathbf{R}$ care satisface următoarele grupe de axiome:

(A1) Axiome de adunare:

$(\mathbf{R}, +)$ formează un grup comutativ, notăm cu 0 elementul neutru și cu $-x$ opusul unui element x .

(A2) Axiome de înmulțire sau multiplicare:

$(\mathbf{R} \setminus \{0\}, \cdot)$ formează un grup comutativ, notăm cu 1 elementul neutru și cu $\frac{1}{x}$ sau x^{-1} inversul elementului x față de operația multiplicativă.

(A3) Axioma distributivității:

$x(y+z) = x \cdot y + x \cdot z$, pentru orice $x, y, z \in \mathbf{R}$, adică operația multiplicativă este distributivă față de cea aditivă și deci $(\mathbf{R}, +, \cdot)$ este un corp comutativ.

Axiomele de mai sus nu-l determină pe $\mathbf{R}$ deoarece și mulțimea $\mathbf{Q}$ le verifică. De asemenea submulțimea $\{0, 1\} \subset \mathbf{R}$ verifică sistemul de axiome considerat anterior.

(A4) Axiome de ordine:

Oricare ar fi elementele $x, y \in \mathbf{R}$ se verifică cel puțin una din relațiile $x \leq y$ sau $y \leq x$ și următoarele proprietăți sunt satisfăcute:

(A4.1.) $x \leq x$, oricare ar fi $x \in \mathbf{R}$, iar $x \leq y$ și $y \leq x$ implică $x = y$;

(A4.2.) $x \leq y$ și $y \leq z$ implică $x \leq z$;

(A4.3.) $x \leq y$ implică $x + z \leq y + z$, oricare ar fi $z \in \mathbf{R}$;

(A4.4.) $0 \leq x, 0 \leq y$ implică $0 \leq x \cdot y$.

Nici sistemul de axiome enunțat până în prezent nu este suficient pentru a defini mulțimea numerelor reale, deoarece și $\mathbf{Q}$ satisface la toate aceste axiome.

Axioma finală pentru definirea mulțimii numerelor reale este axioma următoare, numită axioma marginii superioare. Pentru a enunța însă această axiomă avem nevoie de câteva noțiuni pregătitoare:

O mulțime nevidă $A \subset \mathbf{R}$ se numește mărginită superior dacă există $x \in \mathbf{R}$, astfel încât să avem $a \leq x$, pentru orice $a \in A$, acest număr se numește margine superioară pentru mulțimea A .

Numărul $x \in \mathbf{R}$ se numește cea mai mică margine superioară sau margine superioară strictă a mulțimii A dacă este margine superioară pentru mulțimea A și pentru orice altă margine superioară x' a lui A avem $x \leq x'$. Marginea superioară strictă a unei mulțimi A , dacă există, se notează prin “sup A ” și ea este unică. Într-adevar, dacă ar exista două margini stricte x_1 și x_2 pentru o mulțime nevidă A , atunci din $x_1 \leq x_2$ și $x_2 \leq x_1$ rezultă că ele coincid.

Analog se definește marginea inferioară strictă a unei mulțimi A și se notează prin $y = \inf A$.

(A5) Axioma marginii superioare:

Dacă A este o submulțime nevidă a mulțimii $\mathbf{R}$, care este mărginită superior, atunci mulțimea A admite o margine superioară strictă și aceasta este un element al lui $\mathbf{R}$.

Mulțimea numerelor reale poate fi pusă în corespondența biunivocă cu mulțimea punctelor unei drepte pe care s-a fixat o origine O , un sens și o unitate de măsură și care de obicei este numită axa reală. Punctele de la infinit ale dreptei reale se notează cu $\pm \infty$. Mulțimea numerelor reale $\mathbf{R}$ completată cu cele două simboluri se notează $\overline{\mathbf{R}}$ și se numește închiderea mulțimii numerelor reale, $\overline{\mathbf{R}} = \mathbf{R} \cup \{\pm \infty\}$. Între aceste simboluri și numerele reale se poate atribui sens unor operații, iar altora nu, de exemplu, $x \pm \infty = \pm \infty$, $a \cdot \infty = \infty$ dacă $a > 0$, $a \cdot \infty = -\infty$ dacă $a < 0$, $\infty + \infty = \infty$, pe când $0 \cdot \infty$, $\infty - \infty$ sunt considerate operații fără sens.

Dați exemple de mulțimi.

Construiți pe baza mulțimilor date noi mulțimi, prin operațiile prezentate.

Prezentați câteva mulțimi numerice importante.

1.2. RELAȚII BINARE, RELAȚII DE ORDINE, RELAȚII DE ECHIVALENȚĂ

Fie M o mulțime diferită de mulțimea vidă și $R \subset M \times M$ o parte a produsului cartezian a lui M cu ea însăși. Mulțimea R se numește relație binară pe M . De exemplu, dacă $M = \mathbb{Z}$ putem considera:

$$R = \{(x, y) : x, y \in \mathbb{Z} \text{ și } x \text{ este divizibil cu } y\}.$$

Faptul că $(x, y) \in R$ se mai scrie $x R y$ și citim x se află în relația R cu y .

Despre o relație binară R definită pe o mulțime M spunem că este:

- (1) reflexivă dacă $x R x$ are loc pentru orice $x \in M$;
- (2) simetrică dacă $x R y$ implică $y R x$;
- (3) antisimetrică dacă $x R y$ și $y R x$ implică $x = y$;
- (4) tranzitivă dacă $x R y$ și $y R z$ implică $x R z$.

O relație binară R definită pe o mulțime nevidă M se numește:

- (5) relație de ordine dacă este reflexivă, antisimetrică și tranzitivă;
- (6) relație de ordine strictă dacă este tranzitivă;
- (7) relație de echivalență dacă este reflexivă, simetrică și tranzitivă.

Dacă R este o relație de ordine pe o mulțime $M \neq \emptyset$ și oricare ar fi $x, y \in M$ are loc $x R y$ sau $y R x$ spunem că mulțimea M este total ordonată în raport cu relația R , în caz contrar spunem că M este parțial ordonată.

Dacă R este o relație de echivalență pe mulțimea M , atunci clasa de echivalență a unui element $a \in M$ se definește prin $\hat{a} = \{x \in M : x R a\}$. Mulțimea claselor de echivalență ce pot fi formate din elementele mulțimii M se numește mulțime cât a lui M prin raport cu relația R și se notează prin M / R .

Dacă, de exemplu, considerăm $M = \mathbf{R}$ (mulțimea numerelor reale) atunci “ $\leq$ ” definește o relație de ordine totală pe $\mathbf{R}$, “ $<$ ” definește o relație de ordine strictă, iar $x R y \Leftrightarrow x - y = 0$ definește pe $\mathbf{R}$ o relație de echivalență.

Fie acum, $M = \{1, 2, \dots, 9\}$, pe M definim relația binară $x R y \Leftrightarrow (x - 1) \cdot (x - 2)(x - 3) + (y - 1)(y - 2)(y - 3) = 0$. Se constată ușor că relația R este simetrică și tranzitivă dar nu este reflexivă.

Definiți relațiile binare de ordine și relațiile binare de echivalență. Construiți exemple din relațiile definite anterior. Construiți pentru relațiile de echivalență considerate mulțimea claselor de echivalență.

1.3. IMAGINI DIRECTE, IMAGINI INVERSE DE SUBMULȚIMI PRINTR-O FUNCȚIE, CARDINALUL UNEI MULȚIMI

Să considerăm acum două mulțimi M și N . O relație binară de la M la N se definește ca o parte a produsului cartezian, $F \subset M \times N$. Elementele lui $M \times N$ se împart astfel în două clase, care aparțin lui F și care nu aparțin lui F .

Dacă pentru orice $x \in M$ există în mod unic $y \in N$ astfel ca $(x, y) \in F$ atunci relația binară F se numește relație funcțională sau funcție de la M la N . Se regăsește astfel definiția clasică a noțiunii de funcție (aplicație) de la M la N prin care înțelegem o asociere la fiecare element x din M a unui element unic y din N . De fapt relația funcțională $F \subset M \times N$ se identifică cu graficul funcției $M \ni x \xrightarrow{f} y \in N$, adică $F = \{(x, f(x)) : x \in M\}$.

Subliniem faptul că printr-o funcție de la M la N înțelegem tripletul (M, N, f) , M se numește domeniul de definiție, N se numește mulțime în care funcția ia valori, iar f este corespondența de la M la N . Nu ne vom ocupa de cazul când unui element $x \in M$ i se asociază o parte $f(x) \subset N$, dar precizăm că de aceste cazuri se ocupa teoria funcțiilor multivoce sau a multifuncțiilor.

Un caz particular de funcție îl constituie șirul de elemente dintr-o mulțime M . Fie $\mathbf{N}$ mulțimea numerelor naturale. Se numește șir de elemente din M o aplicație $f : \mathbf{N} \rightarrow M$. Dacă notăm $a_n = f(n)$ atunci șirul realizează corespondența (succesiunea) $n \rightarrow a_n$ și acest lucru se notează pe scurt prin $\{a_n\}_{n \geq 1}$ sau $\{a_n\}_{n \in \mathbf{N}}$. În esența noțiunea de șir stabilește o ordonare, o enumerare de termeni dintr-o mulțime, în corespondența cu mulțimea numerelor naturale sau cu o parte infinită a sa. Evident putem înlocui pe $\mathbf{N}$ cu $\mathbf{N} \cup \{0\}$ sau cu $\mathbf{N} - \{1, 2, \dots, k\}$, $k \geq 1$ enumerarea termenilor în corespondență cu $\mathbf{N}$ se păstrează.

Fie o funcție $f : M \rightarrow N$ (definită pe M cu valori în N) și $A \subset M$. Mulțimea $f(A) = \{f(a) : a \in A\}$ se numește imaginea submulțimii A prin funcția f . Dacă considerăm $A = M$ atunci $f(M)$ se numește mulțimea valorilor funcției f . Evident $f(A)$, $f(M)$ sunt incluse în N .

Fie acum $B \subset N$. Prin $f^{-1}(B)$ înțelegem mulțimea $\{x \in M : f(x) \in B\}$ care se numește imaginea inversă sau contraimagea lui B prin funcția f .

Imaginea directă și imaginea inversă definite prin funcția $f : M \rightarrow N$, considerate ca funcții definite pe $P(M)$ cu valori în $P(N)$, respectiv pe $P(N)$ cu valori în $P(M)$, au următoarele proprietăți ce decurg imediat din definiție:

- a) $f(\emptyset) = \emptyset$;
- b) dacă $A \subset B$ rezultă $f(A) \subset f(B)$;

- c) $f(A \cup B) = f(A) \cup f(B)$;
 d) $f(A \cap B) \subset f(A) \cap f(B)$;
 e) $f^{-1}(\emptyset) = \emptyset$;
 f) dacă $P \subset Q$ rezultă $f^{-1}(P) \subset f^{-1}(Q)$;
 g) $f^{-1}(P \cup Q) = f^{-1}(P) \cup f^{-1}(Q)$;
 h) $f^{-1}(P \cap Q) = f^{-1}(P) \cap f^{-1}(Q)$;
 i) $f^{-1}(CA) = Cf^{-1}(A)$;

unde $A, B \in P(M)$ și $P, Q \in P(N)$.

Demonstrația acestor proprietăți se bazează pe definiția egalității a două mulțimi, prin dublă incluziune. De asemenea extinderea la cazul reuniunii și intersecției finite, respectiv numerabile, este imediată.

Funcția f pentru care $f(M) = N$ se numește surjectivă. Dacă pentru orice $x_1, x_2 \in M$ și $x_1 \neq x_2$ implică $f(x_1) \neq f(x_2)$ atunci funcția f se numește injectivă. Funcțiile f care sunt și injective și surjective se numesc funcții bijective.

Dacă $f : M \rightarrow N$ este o funcție bijectivă, atunci putem defini corespondența inversă (funcția inversă) $f^{-1} : N \rightarrow M$ prin: dacă $f(a) = b$ atunci $f^{-1}(b) = a$. Deci clasa funcțiilor bijective coincide cu clasa funcțiilor inversabile, adică a funcțiilor $f : M \rightarrow N$ pentru care există $f^{-1} : N \rightarrow M$, astfel ca:

$$(1) \quad \begin{aligned} (f^{-1} \circ f)(a) &= f^{-1}(f(a)) = f^{-1}(b) = a, \quad \forall a \in M \\ (f \circ f^{-1})(b) &= f(f^{-1}(b)) = f(a) = b, \quad \forall b \in N \end{aligned}$$

Fie acum P și Q două mulțimi. Spunem că P și Q sunt echipotente sau că au același cardinal dacă există o aplicație bijectivă $f : P \rightarrow Q$ (evident atunci există și $f^{-1} : Q \rightarrow P$). Relația de echipotență este o relație de echivalență, adică $P \sim Q \Leftrightarrow P$ și Q sunt echipotente atrage după sine faptul că relația “ $\sim$ ” este o relație binară de echivalență.

Spunem despre o mulțime M că este finită dacă ea este echipotentă cu o parte mărginită a mulțimii numerelor naturale. Dacă P este echipotentă cu $\{1, 2, \dots, n\}$ spunem că P are n elemente sau că are cardinalul n , adică $\text{card}(P) = n$.

O mulțime P se numește numărabilă dacă este echipotentă cu mulțimea numerelor naturale; notăm acest fapt prin $\text{card}(P) = \aleph_0$ (prin alef zero fiind notat cardinalul numerelor naturale).

O mulțime care este finită sau numărabilă se numește cel mult numărabilă.

Dintre proprietățile mulțimilor numărabile amintim :

- (2) reuniunea unui șir de mulțimi numărabile este o mulțime numărabilă;
 (3) produsul cartezian a doua mulțimi numărabile este numărabilă;
 (4) o reuniune numărabilă de mulțimi finite este cel mult numărabilă.

În continuare ne vom referi la câteva proprietăți ale mulțimii numerelor reale.

Mulțimea numerelor reale $\mathbf{R}$ este nenumarabilă (nu poate fi pusă în corepondență biunivocă cu mulțimea numerelor naturale). Notăm card $\mathbf{R} = \aleph_\chi$ (alef) și spunem că $\mathbf{R}$ are cardinalul χ sau că este de puterea continuului.

De asemenea orice interval de forma (a, b) cu $a < b$ este echipotent cu $\mathbf{R}$, mulțimea $\mathbf{Q}$ este numărabilă iar mulțimea $\mathbf{R} - \mathbf{Q}$ este nenumarabilă, așadar putem spune că există “mai puține” numere raționale decât numere iraționale.

Dacă considerăm funcțiile :

a) $f: (-1, 1) \rightarrow \mathbf{R}, f(x) = \frac{x}{\sqrt{1-x^2}}$

b) $f: (0, \infty) \rightarrow \mathbf{R}, f(x) = \ln x$

c) $f: (a, b) \rightarrow (0, \infty), f(x) = \frac{a-x}{x-b}$

d) $f: (a, b) \rightarrow (c, d), f(x) = \frac{c-d}{a-b} \cdot d + \frac{ad-bc}{a-d}$

vom constata că toate sunt bijecții și deci mulțimile care apar mai sus sunt toate echipotente între ele și au același cardinal cu $\mathbf{R}$.

Următoarea proprietate a numerelor reale este cunoscută sub numele de proprietatea lui Arhimede : Pentru orice numere reale fixate $x, y \in \mathbf{R}, x > 0$ există $n \in \mathbf{N}$ astfel încât $nx \geq y$.

Așadar se poate parcurge o distanță oricât de mare y dar finită cu pași oricât de mici x , căci există $n \geq 1$ astfel ca $\underbrace{x+x+\dots+x}_n \geq y$.

Fie acum $I_n = [a_n, b_n] \quad n \geq 0$ un șir de intervale închise de numere reale astfel ca $I_0 \supset I_1 \supset I_2 \supset \dots \supset I_n \supset I_{n+1} \supset \dots$, și dacă $l(I_n)$ este lungimea intervalului I_n , adică $l(I_n) = b_n - a_n$ și $\lim_{n \rightarrow \infty} I_n = 0$ atunci lema (proprietatea) intervalelor închise incluse afirmă că intersecția $\bigcap_{n \geq 0} I_n$, a acestor intervale este nevidă și se reduce la un punct.

Remarcăm că închiderea intervalelor este esențială fiindcă dacă luăm, de exemplu, $I_n = \left(0, \frac{1}{n}\right]$ atunci celelalte condiții de mai sus sunt îndeplinite și totuși

$$\bigcap_{n \geq 1} I_n = \emptyset.$$

În practică mulțimea $\mathbf{R}$ a numerelor reale nu este suficientă pentru a exprima rezultatele obținute. Chiar rezolvarea unei ecuații de gradul al doilea cu coeficienți reali necesită introducerea numerelor complexe

$$\mathbf{C} = \mathbf{R} + i\mathbf{R} = \{x + iy : x, y \in \mathbf{R}, i^2 = -1\}.$$

Definiți imaginea directă și imaginea inversă a unei submulțimi printr-o funcție.

Definiți funcția injectivă, funcția surjectivă, funcția bijectivă și funcția inversabilă.

Dați exemplul de mulțimi finite și mulțimi numărabile.

Probleme finale :

1. Să se figureze în plan mulțimile:

a) $A = \{(x, y) \in \mathbb{R}^2 \mid x - y^2 \leq 0, x - y > 1\}$

b) $B = \{(x, y) \in \mathbb{R}^2 \mid 2x^2 + y^2 = 1, x, y \geq 0\}$

2. Fie $A = \{-2, -4\} \cup (-1, 0]$ și $B = [-2, 1) \cup \{3\} \cup [5, +\infty)$. Să se determine $A \cup B, A \cap B, A - B, A \times B, (A \cup B) - (B - A)$.

3. Să se compare mulțimile:

$A = \{(x, y) \in \mathbb{R}^2 \mid x + y = 5\}$ și $B = \{(x, y) \in \mathbb{R}^2 \mid 2x^2 + 2y^2 \geq 25\}$.

4. Fie $A = \{x \in \mathbb{R} \mid 2 \leq x \leq 5\}$ și $B = \{x \in \mathbb{R} \mid 3 \leq x \leq 10\}$. Să se verifice egalitatea $C(A \cup B) = CA \cap CB$.

5. Fie $A = \{1, 2, 3, 4\}$ și relația $\rho \subset A^2$, $\rho = \{(1, 1), (1, 2), (2, 1), (1, 3), (2, 2), (3, 1), (2, 3), (3, 3), (3, 2)\}$. Să se verifice că ρ este o relație binară : reflexivă, simetrică, antisimetrică și transitivă.

6. Fie $E = \{1, 2, 3, 4\}$ și relația $\rho \subset \mathbb{R}^2$, $(x, y) \rho (x', y') \Leftrightarrow xy' = x'y$.

Să se arate că ρ este o relație binară de echivalență. Determinați clasele de echivalență $C_{(1,2)}$ și $C_{(2,3)}$.

7. Fie relația $\rho \subset \mathbb{N}^2$ definită astfel $x \rho y \Leftrightarrow x \mid y$. Să se verifice că ρ este o relație de ordine pe $\mathbb{N}$.

8. Să se arate că funcția $f: \mathbb{R} \rightarrow (-1, 1)$, unde $f(x) = \frac{x}{1+|x|}$ este bijectivă.

9. Să se arate că funcția $f: (0, +\infty) \rightarrow (0, 1)$, unde $f(x) = \text{Error!}$ este inversabilă. Determinați inversa sa.

10. Să se arate că mulțimea $A = (-1, 1)$ are același cardinal ca și mulțimea numerelor reale $\mathbb{R}$.